

YHDYSKUNTAJÄTTEEN kierrätys-tavoite vaatii vahvoja toimia

Yhdyskuntajätteen 50 prosentin kierrätysasteen saavuttaminen on mahdollista, mutta edellyttää samanaikaisesti useiden keinojen käyttöä.

■ HANNA SALMENPERÄ, OLLI SAHIMAA

Yhdyskuntajätteen kierrätysasteen nostamisen keinoja on tutkittu Suomen ympäristökeskuksen vetämässä Kohdennetut keinot kierrätyksen kasvuun (KEIKKA) -hankkeessa.

Sen mukaan tavoiteltuun kierrätysasteeseen pääsemiseksi kaikki erilliskerätty materiaali tulisi kierrättää. Jätetilaston mukaan erilliskerättyjä pakkauksia, muoviva ja biojätettä ohjautuu tällä hetkellä energiahyödyntämiseen.

Näiden erilliskerättyjen jättejakeiden ohjaaminen kierrätykseen nostaisi kierrätysastetta 6,2 prosenttiyksikköä.

50 prosentin tavoitteeseen pääsemiseksi kiinteistökohtainen lajittelumahdollisuus biojätteelle, kartongille, lasille ja metallille tulisi ulottaa maanlaajuisesti kaikkiin kerros-, rivi- ja paritaloihin. Lisäksi kerrostaloihin tulisi tarjota kiinteistökohtainen muovin lajittelumahdollisuus.

Keräysjärjestelmän laajennukset koskisivat jättejakeesta riippuen noin 0,8–1,7 miljoonaa ihmistä eli olisivat suuruusluokaltaan mittavia. Asukkaiden motivaatiota lajitteluun täytyy tukea esimerkiksi painoperusteista hinnoittelua kehittämällä ja järjestämällä neuvontakampanjoita.

Hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoimintaan pätevät samat asiat kuin kotitalouksien jätteisiin: erilliskerätyt materiaalit tulee kierrättää energiahyödyntämisen sijaan, lajitteluaktiivisuutta kasvattaa ja keräysjärjestelmää laajentaa. Biojätteen, muovin sekä kartongin ja pahvin saantojen tulisi lisääntyä 30–50 prosenttia nykyisestä, jolloin 50 prosentin kierrätysaste voitaisiin saavuttaa.

EU:n uudet tavoitteet vaikeita

EU:n kiertotalouspaketin jätedirektiivin muutosehdotuksessa yhdyskuntajätteelle on esitetty 65 prosentin kierrätysvelvoite vuoteen 2030. Näin korkeaan kierrätysasteeseen yltäminen ei selvityksen mukaan ole mahdollista pelkästään syntypaikkalajittelua tehostamalla. Toisaalta mekaanis-biologisissa (MBT) erottelulaitoksissa käsitellystä jätteestä kierrätykseen kelpaava jäteosuus saattaa jäädä odotettua vähäisemmäksi EU:n lannoitelainsäädännössä olevien biojätteen käyttörajoitusten vuoksi.

MBT-laitoksissa pystytään erottelamaan sekajätteestä 10–25 prosenttia kierrätyskelpoista muoviva, metallia sekä kartonkia ja pahvia. Tämä ei riitä 65 prosentin kierrätystavoitteen saavuttamiseen.

Laskennallisesti on mahdollista yltää noin 60 prosentin kierrä-

tysasteeseen, jos kaikki yllä luetellut keräyksen tehostamiset toteutetaan ja kaikesta jäljelle jäävästä sekajätteestä erotellaan mekaanisesti muovi, metalli, kartonki ja pahvi. Eroteltujen jakeiden tulee olla niin hyvälaatuisia, että ne kelpaavat kierrätykseen.

Ohjaukeinoet käyttöön

Mallinnuksen mukaan 50 % kierrätysasteen saavuttaminen edellyttää useampien ohjaukeinojen yhtä-aikaista käyttöä.

Yhdyskuntajätteen polttoveron yhtenä tavoitteena on ohjata nykyisin polttoon päätyvää kierrätyskelpoista materiaalia kierrätykseen. Verotason tulee olla riittävän korkea, sen tulee koskea sekä yhdyskuntajätteen polttoa että sen rinnakkaispolttoa ja lisäksi verotus tulee ulottaa koskemaan myös yhdyskuntajättevientejä muihin maihin.

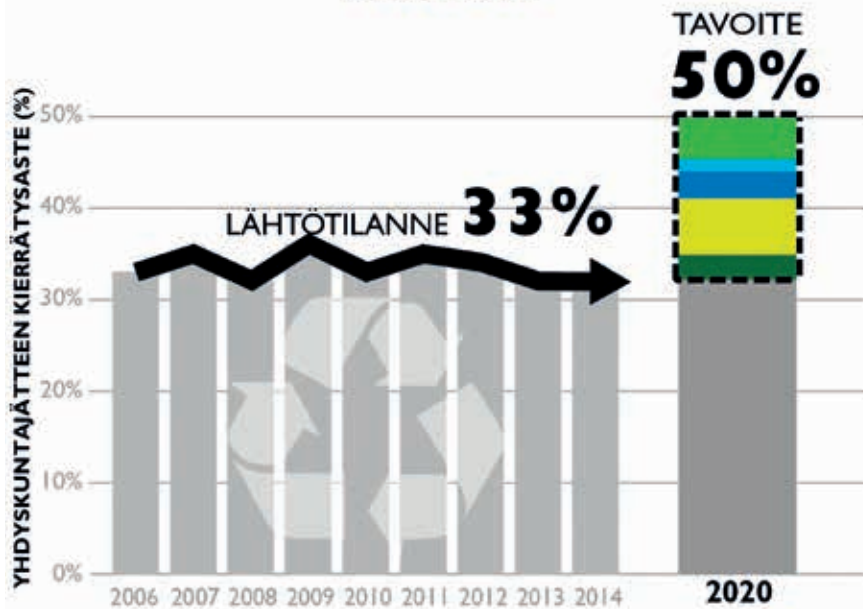
65 prosenttia yhdyskuntajätteestä on peräisin kotitalouksista. Vaikka syntypaikkalajittelua tehdään jo nyt paikoin tehokkaasti, on kierrätyspotentiaalia kuitenkin vielä paljon jäljelle jäävässä sekajätteessä. Kotitalouksien kierrätystä voidaan lisätä **kiristämällä kunnallisten jätehuoltomääräysten velvoiterajoja asuin-kiinteistöillä** biojätteen, muovin, kartongin, metallin ja lasin lajittelulle.

Kotitalouksien lajittelutehokkuuteen voidaan vaikuttaa neuvonnan tehostamisella. Koska neuvonta edellyttää resursseja ja yhdyskuntajättevirta on vastuutahojensa mukaan jakautunut, olisi neuvonnankin toteutuksessa tarve tehostaa yhteistyötä.

Lajittelutehokkuuden lisäämiseen kaivataan kipeästi **kotitalouksia kannustavia keinoja**. Huolellisen lajittelun myötä ansaittu taloudellinen säästö kotitalouksien jätehuoltokustannuksissa ohjaisi tehokkaasti jätettä kierrätykseen ja auttaisi myös jätteen synnyn ehkäisyssä. Monissa maissa käytössä olevassa **Pay as you throw -maksujärjestelmässä** maksetaan enemmän lajittelemattomasta jätteestä. Pay as you throw edellyttää uutta keräysteknologiaa ja uusia menetelyjä jätelaskutuksen suhteen, mutta voi samalla synnyttää uusia innovaatioita ja liiketoimintaa kierrätysalalle.

Jos jätelain uudistamisen myötä kuntien vastuulle jää vain kotitalouksien jätteet, loppu yhdyskuntajätteestä (35 %) eli hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnan jätteet jäävät yksityisten toimijoiden vastuulle. Eräistä toiminnoista syntyvät puhtaat jättejakeet on helposti lajiteltavissa kierrätykseen. Asiantuntijarivion mukaan suuret yksiköt, kuten esimerkiksi suuret kaup-

OHJAUSKEINOT YHDYSKUNTAJÄTTEEN KIERRÄTYSASTEEN NOSTOON

▲ KEIKKA-hankkeen arvio eri toimenpiteiden vaikutuksista kierrätysasteen kohentumiseen.

LASKENNALLISESTI
ON MAHDOLLISTA
YLTÄÄ NOIN
60 PROSENTIN
KIERRÄTYSASTEeseen.

paliikkeen, kierrättävät jo nyt tehokkaasti toiminnastaan syntyvää jätettä. Sen sijaan pienillä toimijoilla voi olla käytännön haasteita lajittelun toteuttamisessa. Koska kunnalliset jätehuoltomääräykset eivät koske muita kuin kunnan vastuulla olevaa jätettä, yleiset hyötyjätteiden velvoiterajat muille kuin kotitalouksille voisivat antaa selkänöjää lajitteluun. Nämä velvoiterajat voitaisiin asettaa jäteasetuksessa. Asetuksessa voidaan ottaa huomioon myös alueelliset erityispiirteet. Hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnan jätteet syntyvät pääosin taajamissa. Hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnan jäteneuvontaa voitaisiin tehostaa valtakunnallisen jätehuollon neuvontaverkoston avulla. ■

Mikä KEIKKA?

– Kohdenneet keinot kierrätyksen kasvuun (KEIKKA)-hankkeen tavoitteena oli tunnistaa yhdyskuntajätteen kierrätysasteen ja rakennusjätteen materiaalina hyödyntämisasteen noston kannalta tuloksellimmat ohjauskeinot ja arvioida niiden ympäristö-, talous- ja muita mahdollisia vaikutuksia.

– Lisäksi tuotettiin ehdotus rakennusjätteen tilastoinnin kehittämisestä.

– Hankkeen rahoitti Valtioneuvoston kanslia ja sen toteuttivat Suomen ympäristökeskus SYKE, VTT sekä Tilastokeskus. ■